

Asya Studies

Akademik Sosyal Araştırmalar / Academic Social Studies
Year: 8, Number: 30, p. 139-156, Winter 2024

Yöneticilerin Aile Katılımına İlişkin Görüşleri* *Opinions of Managers on Family Participation*

ISSN: 2602-2877 / E-ISSN: 2602-263X

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
04/11/2024

Makale Kabul Tarihi
Article Accepted Date
29/12/2024

Makale Yayım Tarihi
Article Publication Date
29/12/2024

Asya Studies

Tuğba Cengiz
MEB

Ayten Çağırın Anaokulu
tugbacengiz07@gmail.com
ORCID: 0009-0001-6749-7926

Doç. Dr. Ramazan Gök
Akdeniz Üniversitesi
ramazangok@akdeniz.edu.tr
ORCID: 0000-0002-9348-2621

*Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 24/09/2024 tarih ve 381 belge numarası onayı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Öz

Okul öncesi eğitim çocuğunun olumlu kazanımları, ilerideki eğitim yaşantısına katkı sağlaması açısından tek yönlü düşünülmemeyerek, eğitimin içerisine ailenin de dahil edilmesi, davranışların pekiştirilmesi yönünden son derece önemlidir. Bu araştırmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarında, ailelerin eğitim sürecine katılımları hakkında okul yöneticilerinin görüşlerini alarak yöneticiler açısından incelenmesidir. Çalışma grubunda 2023 – 2024 eğitim öğretim yılında Antalya ili Muratpaşa ve Konyaaltı ilçelerinde kamuya ait bağımsız anaokullarında görev yapan 10 okul müdürü oluşturmaktadır. Nitel araştırma yöntemi ile kurgulanan bu araştırmada veri toplamak amacıyla ilgili kavramsal çerçeveye ve uzman görüşlerine dayalı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Örneklem seçilirken ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu aşamada tespit edilen 10 bağımsız anaokulu müdürü ile görüşmeler yapılmıştır. Verilerin toplanması sürecinde katılımcılarla birebir görüşmeler yapılmıştır. Veriler tematik içerik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre okul yöneticilerinin aile katılımı hakkında düşünceleri görüşleri önerileri üzerine aile katılımının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile ile iletişimin güçlü olması, üçlü sac ayağı şeklinde düşünülerek birbirine destek verilmesi çocuk açısından önemli olduğu görülmektedir. Her ailenin katılımı sağlanarak kuruma olan güvenin artırılması gerektiği kanıtlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile Katılımı, İş Birliği

Abstract

The positive achievements of the preschool children are not considered unidirectional in terms of contributing to their future education life, and it is essential to include the family in education and to reinforce the behaviors. Studies on the effects of family participation in schools are available. This research aims to examine the opinions of school administrators about the involvement of families in the education process in independent kindergartens affiliated with the Ministry of National Education in terms of administrators. The study group comprises of 10 school principals working in public independent kindergartens in Antalya province Muratpaşa and Konyaalti in the 2023-2024 academic year. In this research, which was designed using the qualitative research method, a semi-structured interview form developed by the researcher based on the relevant conceptual framework and expert opinions was used to collect data. The criterion sampling method was used while selecting the sample. At this stage, interviews were held with 10 independent kindergarten principals. During the data collection process, one-on-one interviews were conducted with the participants. The data were analyzed using the thematic content analysis method. According to the research results, it was concluded that family participation is essential in the suggestions of school administrators' thoughts about family participation. It is crucial for the child to have strong communication with the family and to support each other by considering it as a triple trivet. It has been proven that trust in the institution should be increased by ensuring the participation of each family.

Keywords: Family, Family Involvement, Cooperation

Atf Bilgisi / Citation Information

Cengiz, T., & Gök, R. (2024). Yöneticilerin aile katılımına ilişkin görüşleri. *Asya Studies*, 8(30), 139-156.
<https://doi.org/10.31455/asya.1579313>

GİRİŞ

Eğitim, bir ülkenin gelişiminde en temel unsurlardan biri olarak ön plana çıkar. Bu konuda yapılan pek çok araştırma ve tartışmanın ortak paydası, eğitimin temellerinin ailede atıldığıdır. Çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminin büyük ölçüde aile içinde şekillendiği, eğitimin ailede başladığı fikri geniş bir kabul görmektedir (Başar, 2002: 15). Ailenin eğitime katılımı kavramı literatürde çeşitli bakış açıları ile tanımlanmıştır. Tezel Şahin ve Ünver'e göre (2005) aile katılımı; ebeveynlerin, çocukların zihnen, ruhen ve bedenen gelişim gerektiren eğitim yaşantılarına katkı sağlayabilmeleri için yaş ve gelişim özelliklerine uygun düzenlenmiş etkinlikler bütününe denir. Çocukların etkili ve nitelikli bir öğrenme süreci geçirmesi hedefleniyorsa, aile katılımının bu sürece olan olumlu etkileri göz ardı edilemez. Nitekim, aile katılımlı etkinliklerin eğitim üzerindeki belirleyici etkisi, çok sayıda çalışmayla kanıtlanmıştır (Becher, 1984; Ibrahim, Jamil ve Abdullah, 2012; Jeynes, 2007; Yıldırım, 2008).

Bu bağlamda, ailelerin okula çocuklarını göndermeleriyle tüm sorumluluğun öğretmenlere geçtiği şeklindeki yaygın bir yanlış, eğitim sürecinde verimli iş birlikleri geliştirilmesini engelleyebilir. Oysa nitelikli ve kalıcı bir eğitim-öğretim süreci, ancak okul ile aile arasında kurulan sağlıklı bir iş birliği sayesinde mümkün olabilir (Erdoğan ve Demirkasimoğlu, 2010). Oktay (1983: 5) da bu iş birliğinin ancak okul ve aile arasındaki olumlu ilişkilerle geliştirilebileceğini vurgulamaktadır.

Eğitim, bir bütünsellik ilkesi içinde ele alınmalıdır. Harrison'un (2003: 39) ifade ettiği gibi, eğitim sürecinde öğretmenler, öğrenciler, akranlar, ebeveynler ve toplumun tüm diğer bileşenleri bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Bu perspektiften bakıldığında, öğrencilere bilgiye erişme, analiz etme, sorgulama ve kullanma yeteneklerini geliştirebilecekleri fırsatlar sağlandığında, gelecekte daha özgüvenli ve bağımsız bireyler haline gelmeleri desteklenmiş olur. Okul-aile paydaşları arasındaki aktif iletişim, öğrencinin okula karşı olumlu tutum geliştirmesi, akademik başarısının artması ve disiplin problemlerinin minimize edilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Nitekim öğretmen, aile ve okul yönetiminin iş birliği içinde hareket ederek bireysel farklılıklara ve yaş gruplarına uygun planlamalar yapması, öğrencinin gelişimini en üst seviyeye çıkaracaktır (Ovacık, 1991; Özdayı, 2004).

Ebeveynler için çocukları, yaşamlarının en değerli varlıklarıdır ve bu nedenle onların gelişimine dair endişeleri oldukça yoğundur. Ancak, çocukların bağımsızlık kazanmaları ve kendi potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri için, ailelerin hem destekleyici hem de özgürlükçü bir yaklaşım benimsemeleri gerekmektedir. Ailelerin kendi okul deneyimlerinin de bu süreçteki tutumlarını etkilediği bilinmektedir. Bu durum, öğretmenlerin üzerindeki yükü artırmakta, öğretmenlerin öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılaması ile sınıf topluluğunun genel düzenini sağlaması arasında bir denge kurmasını zorlaştırmaktadır.

Bu bağlamda, öğretmenlerin velilerle etkili bir iletişim geliştirmesi büyük önem taşır. Eğitim-öğretim sürecinin başında düzenlenen tanışma toplantıları, öğretmenlerin öğrencileri ve velilerin beklentilerini daha iyi anlamalarını sağlar. Velilerden elde edilen bilgiler, öğretmenlerin çocukların ihtiyaçlarına yönelik daha etkili bir rehberlik sunmasını mümkün kılar. Ayrıca, öğretmenlerin sabırlı, güven veren ve anlayışlı bir tutum sergilemesi, velilerin kaygılarını hafifletir ve çocukların üzerindeki baskıyı azaltır (Teyfur, 2009).

Anne ve baba rollerinin değişen yaşam koşullarına uyum sağlaması, çocuk üzerindeki sorumlulukların da bu doğrultuda paylaşılmasını gerektirmektedir. Kadının iş yaşamına daha aktif katılımıyla birlikte, çocukların ihtiyaçlarında babaların desteğine olan gereksinim artmaktadır. Bu durum, babaların geleneksel rollerinden uzaklaşarak çocukların eğitimi ve gelişiminde daha etkin roller üstlenmesini zorunlu hale getirmiştir (Tezel Şahin, F., & Ünver, N. 2005). Lamb (1975), babaların çocuk gelişimi üzerinde önemli etkileri olduğunu belirtmiş, ancak onların "unutulmuş ebeveynler" olarak görüldüğüne dikkat çekmiştir. Bu tespitten sonra, babaların çocuk gelişimindeki rolleri daha fazla incelenmeye başlanmıştır (Karabulut ve Şendil, 2018). Nitekim, 1980'li yıllarda babaların çocuk gelişiminde nasıl bir rol oynadığını araştıran çalışmaların artış gösterdiği görülmektedir. Bunun temel nedeni, toplumun değişen yaşam koşullarına uyum sağlaması ve bu değişimle birlikte babalık rolünün yeniden şekillenmesidir (Lamb, 1997; akt. Tezel-Şahin ve diğerleri, 2017).

Çocukların eğitiminde aile katılımı denildiğinde genellikle annenin rolü ön plana çıksa da babanın katılımı da bu süreçte büyük önem taşımaktadır. Babanın varlığı, yalnızca çocuklar için değil, aynı zamanda okul ile aile arasındaki iş birliği ve iletişim açısından da kritik bir rol oynamaktadır. Babaların kültürel geçmişi ya da sosyoekonomik düzeylerinden bağımsız olarak, çocukların gelişiminde erkek rol model olarak yer almaları büyük bir öneme sahiptir (Şahin ve Demiriz, 2014).

Sonuç olarak, ailelerin eğitim ortamına aktif katılımı, öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarını önemli ölçüde artırmaktadır. Anne-baba tutumlarının ve iletişim biçimlerinin çocukların gelişimleri üzerindeki etkisi, çok sayıda bilimsel çalışma ile ortaya konmuştur (Christenson & Sheridan, 2001; Phillips

, Brooks-Gunn, Duncan, Klebanov & Crane, 1998). Bu bağlamda, ailelerin eğitim süreçlerine dahil edilmesi, sadece bireysel gelişimi değil, aynı zamanda toplumsal ilerlemeyi de destekleyecek kritik bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Çocukların eğitiminde en etkin ve nitelik gerektiren faktörler çevre, aile, öğretmen, okul ve eğitim sistemidir (Kolay, 2004). Bloom'un yaptığı bir çalışmada; zihinsel gelişimin 4 yaşına kadar %50'si, 4 ile 8 yaş arasında %30'u, 17 yaşa kadar ise %20'sinin oluştuğunu, 18 yaşına kadar gösterilen okul başarısının %33'ü 0 - 6 yaş arasındaki başarıları ile açıklamaktadır (Fidan ve Erden, 2002). Bloom bu çalışmada okul öncesi eğitimin önemini pekiştirmiştir.

Çocuklar ebeveynlerinden; yaşadığı kültürün özelliklerini, dilini, örflerini, adetlerini öğrenmektedirler. Aileden öğrenilmiş olan bu yaşantıların çocuk üzerindeki etkisini Ekiz (2010), çocukların ailelerinden gözlemleyerek edindikleri değerlerin, tutumların ve davranışların okul hayatında edineceği eğitim ve öğrenim yaşanmışlıkları üzerinde etkisinin önemli olacağı şeklinde açıklamaktadır. Bu açıklama bir kanıt olarak ele alınırsa aile hem çocuğun okula başlamadan önce hem de okul hayatına ilk adım attığı okul öncesinden başlayarak bütün eğitim kademelerinde yer almalıdır.

Okullarda aile katılımının etki ettiği çalışmalara ulaşılmaktadır, aile katılımını gözlemleyen okul yöneticilerinin, velilerin eğitim ortamlarına katılımlarına olan ilgilerini, ihtiyaçlarını, ailelerin okuldan ve öğretmenlerden beklentilerine ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri ile etkinliklerin planlanması ve uygulanması aşamaları hakkında bilgi sahibi olmayı gerekli kılmaktadır.

Bu bağlamda, aile katılımının etkili bir eğitim süreci için önemi literatürde sıklıkla vurgulanmaktadır. Ancak, Türkiye'de anaokullarına yönelik yanlış algılar, velilerin okulu yalnızca fiziksel bakım sağlanan bir yer olarak görmelerine neden olabilmektedir. Çocukların zihinsel, fiziksel, sosyal – duygusal, ahlaki, toplumsal kurallara uyma, değerleri aktarma vb birçok açıdan eğitim verildiğinin farkına varmaları gerektiği düşünülerek aile katılımları yapılmaktadır. Bu katılımlarla çocuklarının ev dışındaki ortamlardaki davranışlarını, tutumlarını izleyebilirler. Bu sayede aileler çocuklarının desteklenmesi gereken yönlerini keşfederler. Bu keşfe ulaşan aile ile öğretmen iletişiminin kuvvetli olması bu noktada önem kazanıyor. Bu çalışmada, bağımsız anaokulu yöneticilerinin aile katılımı konusundaki görüşleri incelenerek okul-aile iş birliğini geliştirmek için öneriler sunulmaktadır.

Antalya ili Muratpaşa ve Konyaaltı ilçelerinde bulunan kamuya ait bağımsız anaokullarında ailelerin eğitim ortamına katılımları hakkında yöneticilerin görüşleri belirlenmesi ve araştırma sonuçlarının yapılacak yeni çalışmalara bakış açısı kazandırarak literatüre de katkı sağlayacak olması nedeniyle önem taşıdığından aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Okul yöneticileri için aile katılımı ne anlama gelmektedir?
2. Okul yöneticilerinin aile katılımına ilişkin aileler ve öğretmenlerden beklentileri nelerdir?
3. Okul yöneticilerine göre aile kaynaklı problemler nelerdir? Ve çözüm önerileri nelerdir?
4. Okul yöneticilerinin okul aile ilişkilerini artırmak için önerileri nelerdir?
5. Okul yöneticilerine göre velilerin okul aile iş birliğine ilgisinde belirleyici olan faktörler (veli özellikleri) nelerdir?
6. Okul yöneticilerinin aile katılımı hakkında ailelerin sosyoekonomik ve demografik özellikleri hakkında düşünceleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Çalışmada, kamuya ait bağımsız anaokullarında ailelerin eğitim ortamına katılımları hakkında yöneticilerin görüşleri belirlenmesi detaylı şekilde belirlenmeye çalışıldığı için nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, araştırmacının sınırlı bir vakayı ya da vakaları ayrıntılı şekilde ve derinlemesine araştırdığı ve raporladığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır. Bu tür çalışmalarda vakalar birey, grup, program, faaliyet veya kurum şeklinde karşımıza çıkabilir (Creswell, 2007).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde nitel araştırma yönteminde sıkça kullanılan amaçlı örnekleme türlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir (Creswell, 2020). Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş ölçütleri karşılayan durumları incelemeyi amaçlar ve bu ölçütler araştırmacı tarafından belirlenebilir (Yıldırım & Şimşek 2016). Bu yöntemin temel amacı, belirli özelliklere sahip bir gruba derinlemesine inceleyebilmektir (Büyüköztürk ve ark., 2009). Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Antalya ili Muratpaşa ve Konyaaltı ilçelerinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarında görev yapan en az 3 yıllık müdürlük deneyimine sahip olmak kriterlerini sağlayanlar arasından gönüllü 10 müdür oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya ait veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Karataş (2017), görüşmeyi, araştırma kapsamındaki bireylerin belirli bir konu ya da durumla ilgili düşünce ve duygularını anlamaya yönelik bir süreç olarak tanımlamaktadır. Görüşmelerin temel amacı, bireylerin bir konu ya da durumla ilgili içsel bakış açılarını derinlemesine ortaya koymaktır (Patton, 1987). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, önceden hazırlanmış soruların yanı sıra eksik veya detaylandırılması gereken noktalarda ek sorular sorma imkânı bulunmaktadır (Karataş, 2017). Bu tür görüşmelerde katılımcılar özgür bırakılırken, görüşmeyi yapan kişinin esnek ve duyarlı bir yaklaşım sergilemesi önemlidir (Liamputtong, 2019). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, araştırmacı tarafından oluşturulan soruların kısmen standartlaştırılması ve kısmen açık bırakılması, katılımcıların yanıtlarını genişletebilmesine ve derinlemesine bilgi üretilmesine olanak sağlar (Wengraf, 2001). Böylece, araştırmanın amacına uygun olarak bütüncül ve kapsamlı bilgiler elde edilir (Rubin ve Rubin, 2005; Sevcen ve Çilingiroğlu, 2007). Bu araştırma kapsamında görüşme formunun hazırlanmasından önce, aile katılımıyla ilgili alanyazın detaylı bir şekilde incelenmiş ve araştırma sorularına uygun olarak taslak sorular oluşturulmuştur. Görüşme formunun hazırlanmasında soruların kısa, açık ve anlaşılır olmasına, katılımcıların deneyimlerini paylaşmalarını teşvik edecek şekilde açık uçlu sorular içermesine özen gösterilmiştir. Hazırlanan taslak form, biri akademisyen, diğeri AR-GE biriminde görev yapan bir uzman ile iki okul müdürüne sunulmuş ve geri bildirim alınmıştır. Bu süreçte kapsam geçerliği ve güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır. Uzmanların önerileri doğrultusunda, görüşme formu nihai hâline getirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, katılımcılarla kendi okullarında birebir yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler, ortalama olarak bir saat sürmüş ve bu süreçte araştırmacı tarafından hem yazılı notlar alınmış hem de ses kaydı yapılmıştır. Elde edilen ses kayıtları, görüşme sonrasında araştırmacı tarafından yazıya aktarılmıştır. Yazıya aktarım sürecinde, ses kayıtlarının içeriğine herhangi bir müdahalede bulunulmamış ve katılımcıların ifadeleri aslına sadık kalınarak metne geçirilmiştir.

Yöneticiler için 6 sorudan oluşan görüşme soruları hazırlanmıştır. Kodlama esnasında etik ilkeler gereği okul yöneticilerinin isimleri verilmemiştir. Okul müdürleri için M1, M2, ... şeklinde kodlanmıştır.

Yöneticiler için hazırlanmış görüşme soruları:

1. Sizin için aile katılımı ne anlama gelmektedir?
2. Aile katılımına ilişkin aileler ve öğretmenlerden beklentileriniz nelerdir?
3. Size göre aile kaynaklı problemler nelerdir? Ve çözüm önerileriniz nelerdir?
4. Okul aile ilişkilerini artırmak için önerileriniz nelerdir?
5. Velilerin okul aile iş birliğine ilgisinde belirleyici olan faktörler (veli özellikleri) nelerdir?
6. Ailelerin sosyoekonomik ve demografik özellikleri hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Verilerin Analizi

Araştırma verileri, nitel veri analizi yöntemlerinden biri olan tematik içerik analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Neuendorf'a (2002) göre içerik analizi, metinlerde belirtilen özellikleri sistematik ve nesnel bir şekilde tanımlayarak çıkarımlar yapmayı amaçlayan bir tekniktir. Bu doğrultuda, ses kayıtları öncelikle dinlenmiş ve dijital ortama aktarılmıştır. Katılımcıların formlardaki her maddeye verdikleri yanıtlar bir araya getirilerek düzenlenmiştir. Kodlama işlemi, araştırmanın temel analitik adımlarından biri olarak gerçekleştirilmiştir. Kodlama sürecinde, katılımcıların yanıtlarındaki anlamlı ifadeler belirlenmiş ve bu ifadelerden temalar oluşturulmuştur (Miles & Huberman, 1994). Oluşturulan temalar, tekrar gözden geçirilerek doğruluğu ve tutarlılığı değerlendirilmiştir. Son aşamada, elde edilen

bulgular betimsel bir şekilde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Bu yöntem sayesinde, araştırmanın amacına uygun olarak kapsamlı ve derinlemesine analizler yapılmış, katılımcıların görüş ve deneyimlerini yansıtan bütüncül bir veri seti elde edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Yöneticilerden elde edilen veriler 6 tema altında analiz edilmiştir:

Tema 1: Aile katılımı tanımı

Tema 2: Aile katılımına ilişkin aileler ve öğretmenlerden beklentiler

Tema 3: Aile kaynaklı problemler ve çözüm önerileri

Tema 4: Okul ve aile ilişkilerini artırmak için öneriler

Tema 5: Velilerin okul aile iş birliğine ilgisinde belirleyici olan faktörler (veli özellikleri)

Tema 6: Ailelerin sosyoekonomik ve demografik özellikleri

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğini artırmak ve araştırmacının kendi deneyim ve önyargılarından etkilenmesini önlemek amacıyla süreç ayrıntılı bir şekilde planlanmıştır. Katılımcılara görüşme sırasında yöneltilen sorular önceden hazırlanmış, ancak görüşme sırasında doğaçlama gelişen sorular da araştırmacı tarafından görüşme formuna not edilmiştir. Tüm görüşmeler ses kayıt cihazlarıyla kaydedilmiş ve bu kayıtlar sonrasında dijital ortama yazılı olarak aktarılmıştır. Geçerliğin sağlanmasında katılımcı teyidi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, elde edilen verilerin katılımcıların düşüncelerini doğru bir şekilde yansıtmayı kontrol etmeyi amaçlar. Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre, bu yöntemle katılımcılara toplanan veriler ile ilgili geri bildirimde bulunularak araştırmacının farklı sonuçlara ulaşması engellenir. Araştırmacı, görüşmelerden elde edilen verileri katılımcılara sunarak doğruluğunu teyit ettirmiştir. Güvenirliğin sağlanması amacıyla son olarak iki eğitim yönetimi uzmanına görüşlerin nesnel şekilde aktarıldığına ilişkin teyit incelemesi yaptırılmış ve öneriler doğrultusunda öznel olabilecek yargılar düzeltilmiştir. Ayrıca araştırma sürecinin açık bir şekilde ortaya konması, ham verilerin arşivlenmesi ve gerekli görüldüğü takdirde denetime açık olması dış güvenirliliği artırıcı bir unsurdur (Creswell, 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Karar Tarihi: 24/09/2024

Belge Numarası: 381

BULGULAR

Aile Katılımının Tanımı ile İlgili Bulgular

Aile katılımına ilişkin tanımların verileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Aile Katılımı Tanımı

Tema	Kodlar	Katılımcılar	n
İletişim kurma	Haberdar olmak	M1 - M3 - M4 - M5 - M8	5
	Sorumluluk almak	M2 - M3 - M5 - M7 - M10	5
	Üçlü sac ayağı olması	M1 - M3 - M4 - M5	4
	Sosyalleşme	M3 - M4 - M5	3
Aile katılımının önemi	Birbirini tanıma	M2 - M3 - M5 - M9	4
	Anaokulunun öneminin anlaşılması	M3 - M5 - M6	3
	Aile çocuğunu tanımalı	M3 - M5 - M7	3
	Okul ortamını görmek	M4 - M5 - M10	3
Veli bülteni	Okulda yapılan aile katılımı	M1 - M2 - M4 - M8	4
	Evde yapılan aile katılımı	M2 - M4 - M6	3
	Çocuk ile nitelikli zaman	M1 - M2 - M3 - M4 - M10	5

Tablo 1'de yapılan çalışmada yöneticilere aile katılımı ne anlama gelmektedir sorusu ile tanımlanmıştır. Alınan cevaplar doğrultusunda aile ile iletişimin güçlü olması, üçlü sac ayağı şeklinde düşünülerek birbirine destek verilmesi çocuk açısından önemli olduğu görülmektedir.

“Benim baktığım açıdan yönetici olarak genel anlamıyla aile katılımı velilerin okul ortamında olup bitenden haberdar olmaları Bununla birlikte okulun işleyişi ve karar mekanizmalarında sorumluluk almaları anlamına gelir. Benim yönetim anlayışıma göre eğitim üçlü bir sacayağıdır. Öğretmen öğrenci, okul ve aile. Sosyalleşmenin ilk adımı olan aileler çocukların eğitim hayatında çok önemli bir rol üstlenmektedir.” (M1)

Kararlı, tutarlı demokratik bir aile ortamında yetişen öğrenciler okulumuzda toplumsal kurallara uyum sağlarken daha kolay adapte oluyorlar.

Öğretmenler olarak da okul idaresi olarak da bizim işimizi kolaylaştırıyor bu noktada çocukların gelişmelerini takip etmek ve bir adım ileriye götürmek adına ailelerin okulda olan beklentilerinin net belirlemeleri, bununla birlikte çocukları ile ilgili beklentilerini biliyor olarak okula gelmeleri ve bu noktada iş birliğine açık hareket etmelerini önemsiyor ve destekliyoruz. (M7)

“Aile katılımı, okul aile iş birliği karşılıklı birbirini tanıma, aynı şekilde velinin okuldaki işleyişi ve öğretmenle iletişim kurması demek. Bizim özellikle de okul öncesinde çok önemli çünkü çocuklarımızın kendilerini ifade etmeleri de sınırlı yaş grupları küçük olduğu için bizim için aile katılımı çok önemli.” (M2)

“Türkiye’de anaokulunun önemini anlaşılmamasından dolayı sıkıntılar olabiliyor. Aile öğretmen ve öğrenci 3 ayak kapsamında beraber yol alması gereken bir adım olarak görüyorum. Eğer aile

yoksa öğretmen tek başına belli bir noktaya kadar ilerliyor ve belli bir noktada tıkanıyor. Çünkü destek çok önemli.” (M3)

“Okul öncesinde aile katılımı ben iki yönlü düşünüyorum birincisi velinin okulda yapılan etkinliklere bir program dahilinde katılması ve çocuklarının eğitim ortamında onlarla birlikte hem ortamı görmek çocukların birlikte olduğu ortamları izlemek, değerlendirmek hem de onlarla beraber etkinlik yürüttüğü bir süreç olarak değerlendiriyor. İkinci süreç aile katılımı da evde yapılan etkinliklerle ailenin öğrencinin öğrenme sürecinde yer alması ve öğrencinin okulda öğrendiklerini evde destekleme anlamında yaptığı çalışmalar. (M4)

“Velilerin okulda sınıf içi etkinlikleri görmesi açısından bir fırsattır. Öğretmenin sınıf yönetimini ve çocuğun diğer çocuklarla olan iletişimini gözlemleme fırsattır. Aile katılımı yapıldığı gün çocuklara yani öğrencilere farklı bir etkinlik sunma yaptırma imkânı yaratmak çocuğunu mutlu etmek, değer vermek ve nitelikli zaman geçirme fırsatı anlamına gelmektedir.” (M5)

Aile Katılımına İlişkin Aileler ve Öğretmenlerden Beklentiler ile İlgili Bulgular

Aile katılımına ilişkin aileler ve öğretmenlerden beklentiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Aile Katılımına İlişkin Aileler ve Öğretmenlerden Beklentiler

Tema	Kodlar	Katılımcılar	n
İş Birliği	Tutarlı tavırlar	M1 – M3 – M7 – M9 – M10	5
	Desteklenmek	M1 – M4	2
	Öğretmeni tanıma	M3 – M5	2
	Olumlu İş birliği	M1 – M4	2
	Karşılıklı Sağlıklı iletişim	M1 – M2 – M3 – M4	4
	Ailenin Anaokulu tanımı yapabilmesi	M3 – M4	2
Veli Bülteni	Veli bülteni takibi	M2 – M3 – M4 – M5	4
	Eğitimin içeriğini aktarma	M3 – M5	2
	Veliyi bilgilendirme	M2 – M5 – M6	3
	Veliye rehberlik	M3 – M4	2
Aile katılımı	Veli katılım formu	M2 – M3 – M4 – M5	4
	Program oluşturma	M4 – M5 – M8 – M10	4
	Her ailenin katılımı	M1 – M2 – M3 – M4 – M5	5
	Kuruma olan güveni sağlama	M2 – M5 – M7	3

Tablo 2’de görüldüğü üzere aile katılımında en önemli konu karşılıklı sağlıklı iletişim. Aynı zamanda veli katılım formu ile velinin katılabileceği etkinlikler belirlenerek her ailenin katılımının önemi vurgulanmıştır. Veli bülteni takibinin de önemi evde etkinlikler ve okula gelmesi gereken materyallerin takibi açısından önemli olduğu kanıtlanmıştır.

“Aileler ve öğretmenlerden beklentilerim okul olarak yönetim olarak bizlerin beklentisi tutarlı tavırlar sergilemeleri ve doğru yaptığımız işlerde bizi desteklemeleri eksik ya da beklentiyi karşılayamayan durumlarda da bizleri uyarıp yol göstermelerini önemsiyoruz.” (M1)

“Öğretmenlerimizden beklentilerimiz de aileyi mümkün olduğunca sınıf ortamına öğrencinin eğitim ortamına dahil etmeleri, olumlu iş birlikleri geliştirmeleri ve velilerle ilgili mümkün olduğunca çok bilgiye sahip olup, velilerin okuldan ne beklediklerini bilerek öğrenci ile ilgili yaptıkları planlamalarda öğrencinin eğitimi ile ilgili yaptıkları planlamalarda velilerin beklentilerini ön plana alarak eğitimin gerekleri doğrultusunda veli beklentilerini karşılayabilmelerini istiyoruz” (M1)

“Açık iletişim kurulması genellikle bu konuda çok önemli Veli açısından söylüyorum öğretmen açısından da aileye aile etkinliklerinin aileye katılımlarının belli bir plan çerçevesinde yürütülmesi çok önemli. Çünkü siz belli bir plan yapıp da bunu veriye gönderdiğiniz zaman velilerin büyük çoğunluğu katılmak istiyorlar.

Okulun hazırlamış olduğu rutine uymaya çalışıyorlar. O da sürekliliği sağlaması açısından bizim için önemli tabi” (M2)

“İlk önce ailelerin anaokulunun tanımını yapmasını isterim. Anaokulu ne demek? Ne için gereklidir? ne için çocuk anaokuluna gelir? (M3)

“Öğretmenin ne demek olduğunu Anaokulu öğretmenin ne demek olduğunu bilmesini isterim ve öğretmenin de velilerini tanımasını velilerinin ne derece yeterli olduğunu bir anne ya da bir baba olarak neyi ne zamana kadar ne yaptıklarını ya da Nerede hata yapıp Nerede hata yapmadıklarını neyi eksik ya da neyi fazla yaptıklarını tanıyarak çocuğu yönlendirmede rehber olmasını isterim.” (M3)

“Bizim veliden burada beklediğimiz ne? Okulda yapılan etkinlikleri takip etmesi öğretmenle tam bir iş birliği içinde olması ve kendisinden beklenen çalışmalarını atlamaması, yani unutmaması çok çok önemli. Çünkü bir aile yapıp diğer aile yapmadığı zaman çocuklar arasında eğitim ortamında bir motivasyon düşüklüğüne neden oluyor. Bir öğrenci velisi çok ilgili oluyor her şeyi takip ediyor ve gerekli çalışmalara katkılarını düşüncelerini, ürünlerini gönderirken, bir diğer veli kendisine gönderilen bilgi notunu ya da web sitesindeki çalışmalarını programı takip etmediği için haberi olmuyor ve öğrenci hazırlıksız geliyor ya da beraber ailesiyle yapacakları çalışmaların sunumunu ya da görüntülerini sonuçlarını okula 1 öğrenci getirirken diğeri getirmeden geliyor. Bu da öğrenciler arasında motivasyonu etkiliyor.” (M4)

“Tabii öncelikle öğretmenin bunu bir program hazırlaması bir plan doğrultusunda veliden aile katılımını talep etmesi gerekiyor. Biz bunu nasıl yapıyoruz okulda? Öncelikle velinin öğrenci ile birlikte hangi aktivitelere katılabileceğini ne dair başlangıçta kayıt sürecinde bir bilgi formu doldurtuyoruz formu öğretmene veriyoruz. Öğretmen; velinin isteği, zamanı, ayırabileceği zaman dilimi ve yapabileceklerini dikkate alarak bir planlama yapıyor.” (M4)

“Öğretmenlerden beklentimiz Her şeyden önce ailelerin kuruma ve öğretmene olan güveninin en sağlam şekilde oluşturulması ilk başta yapılacak iş bu.” (M9)

Aile Kaynaklı Problemler ve Çözüm Önerileri ile İlgili Bulgular

Aile kaynaklı problemler ve çözüm önerileri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Aile Kaynaklı Problemler ve Çözüm Önerileri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	n
T travma	Aile içi çatışma	M1 – M4 – M6 – M9	4
	Ebeveyn yoksunluğu	M2 – M4 – M6 – M10	4
	Parçalanmış Aile	M1 – M2 – M4 – M7 -M8	5
	Okuldan beklentiler	M2 – M4 – M5	3
	Rehberlik (Aile eğitimi)	M1 – M2 – M5 – M7 – M9	5
	Tutarlı davranışlar	M1 – M2 – M5	3

İletişim	Yanlış ana baba tutumları	M2 – M4 – M7	3
	Çocuklarını tanıma	M1 – M4	2
	Sosyoekonomik durum	M1 – M2 – M9 – M10	4
	Yabancı uyruklu çocuklar	M2 – M4	2
	Kurumu desteklememeleri	M5	1
İnternette etkilenmek	Anaokulu hakkında bilinçsiz olma	M5 – M6 – M8	3
	İnternette etkilenmeleri	M3 – M5	2
	Fotoğraf paylaşımı	M5	1
	Çocuğuna özel ilgi isteği	M3 – M5 – M7 – M8 - M10	5

Tablo 3'te görüldüğü üzere parçalanmış aileler, aile içi çatışma, vb nedenlerle travmalar sonucu okullardan beklentilerin yüksek olması, yanlış anne baba tutumları, internette gezen bilgilerle okula kafa tutma, ailenin çocuklarına özel ilgi isteği sonuçlarına ulaşmıştır. Rehberlik servisi ile aile eğitimleri mümkün olduğunca sık yapılarak bilinçlendirmek gerektiği anlaşılmaktadır.

“Bizim eğitim verdiğimiz bölge anlamında çok fazla parçalanmış aile var, velilerimiz arasında parçalanmış aileler söz konusu olduğunda travmada kaçınılmaz. Veli kaynaklı problemlerimiz çocukları üzerinde yarattıkları travmaları tamir etmek gerçekten zor olabiliyor. Velilerimiz beklentilerin çok net belirlemedikleri için bazen rol karmaşası yaşayabiliyoruz beklentiler noktasında.” (M1)

“Sık sık öğretmen Veli görüşmeleri yapıyoruz Bununla birlikte rehberlik servisimizin sunduğu aile eğitimlerimiz var bilgilendirme broşürleri gönderiyoruz mümkün olduğunca velilerimizi çocuklarının yapabildikleri ve yapamadıkları noktasında bilgilendiriyoruz. Eğitim programlarının elverdiği ölçüde sınıf ortamlarına katılımlarını sağlıyoruz rehberlik servisi ile özellikle parçalanmış aileler noktasında çok aktif bir çalışma yürütüyor birebir rehberlik çalışmaları, fark ettirme çalışmaları yapıyoruz.” (M2)

“Öncelikle anne-baba tutumlarında gördüğümüz yanlışlar var bu çocuğa, çocuktan sınıfa yansıyor anne baba tutumlarının da yapılması gereken işler var bunlar da tabii rehberlik çalışması hem okulun hem öğretmenin destekleri ile düzeltilebilecek şeyler var. Aile içi çatışmalar, ebeveyn yoksunluğu olanlar, ayrı aileler, bunlardan farklı şeyler var sıkıntılar var.” (M2)

“Sosyoekonomik durumu ya da eğitim durumu düşük ailelerden gelen çocuklarımız var ya da yabancı uyruklu Çocuklarımız var Yeni onlarla da yaşadığımız sıkıntılar olabiliyor en başta iletişim sıkıntısı yaşıyoruz.” (M4)

“Çözüm olarak biz genellikle velilerimiz ile yine iletişim halindeyiz öğretmenle rehber öğretmenle karşılaşılan sorunlar da bire bir veli görüşmesi aile katılımı ya da gerekirse idare olarak bile birebir görüşme yapıyoruz Onlarda kendi çözemediğiniz ya da çözme noktasında zorlandığımız şeylerde gerekli yönlendirmeler yapıyor velilere.” (M6)

“Kendini geliştirmesini isterim. Problem de şu! Maalesef bir sosyal medyadan okuduğumuz capslerle kendimizi Anne ya da kendimizi Baba zannediyoruz ve en ufak bir problemde de kendi çocuğumuzu tanımadan gelip öğretmene bağırma, eleştiridir, şikayettir ya da hiç konuşmadan başka yerlere şikayettir Hani bunlara gidiyor.” (M7)

“Eğitim süreci boyunca olan yani aile içi huzursuzluk varsa bu eğitim sürecini çok ciddi anlamda etkiliyor. Özellikle anne baba ayrılırsa çocuğun bütün yaşamın etkilediği gibi eğitimi de çok ciddi anlamda etkiliyor.” (M8)

“Çözüm olarak Aile danışmanına yönlendiriyoruz bazen velilerimiz aile danışmanlığına yönlendiriyoruz bazen aile içerisinde yaşanan şeyler problemler okul ortamına da yansiyorsa bunlarla ilgili çağırıyoruz, davet ediyoruz ve konuşuyoruz bilgilendirme yapıyoruz çocuğun eğitim sürecini nasıl etkilediğini ne gibi olumsuzluklar yaşadığını en önemli şeylerden birisi anne babanın davranışlarının birbiriyle tutarlı olmaması her iki bireyin çocuğun eğitiminden yani aile hiç eğitiminden sorumlu her iki bireyin farklı görüşlerde olması en büyük kriz bu.” (M10)

“Okul öncesi eğitim kurumları sadece çocuğun hoşça vakit geçirdiği bir mekân olarak düşünülüyor.” (M5)

“Şimdi çocuğunu sahnede görmek isteyen bir veli profili var. Sadece görselliğe önem veren bir aile profili var. Tamamı değil belki ama büyük bir çoğunluğu bu şekilde. Bu da açıkçası eğitim adına çok üzücü, sosyal medya kullanım bu arada çok sıkıntı aileler açısından, ailelerin kurumlara yarattığı sıkıntı açısından.” (M6)

“Sosyal medyadaki paylaşımın sebebi eğitim içeriği ile ilgili aydınlatıcı mesajlar vermek olsa da veli telefon açıp “çorabının biri aşağıdaydı niye dikkat etmediniz?” gibi yorumlar getiriyor. Açıkçası bu tür yaklaşımlar öğretmenlerin motivasyonunu düşürüyor.” (M5)

Okul ve Aile İlişkilerini Artırmak İçin Öneriler ile İlgili Bulgular

Okul ve aile ilişkilerini artırmak için veriler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Okul ve Aile İlişkilerini Artırmak İçin Öneriler

Tema	Kodlar	Katılımcılar	n
Aile katılımı	Okul aile birliği toplantıları	M1 – M2 – M3 – M4 – M5	5
	Sınıf kahvaltuları	M1 – M3 – M5 - M7 – M8	5
	Veli toplantıları	M1 – M2 – M5 – M9	3
	Sistemantik bireysel görüşme	M1 – M4 – M5	3
	Beklenti öneri formu	M1 – M2 – M4 – M5	4
	Takdir edilmek	M3 – M7	2
	Düzenli veli buluşması	M5 – M9 – M10	3
	Aile katılım çalışmaları	M1 – M2 – M3 – M4 – M5	5
	Babalar ile etkinlik	M2 – M5	2

Tablo 4’te okul aile ilişkilerini artırmak için öneri olarak okul aile birliği toplantıları ile aile katılım çalışmaları en fazla belirtilenler, beklenti öneri formu, sistemantik bireysel görüşmeler de çok belirtilenler arasında. Velilerin yoğun iş hayatı nedeniyle yüz yüze buluşma gerektiren etkinliklerin sık yapılamaması belirtilmiştir.

“Ben yönetici olarak Okul aile ilişkilerini artırma konusunda biz öğrenci merkezli hareket ederek yaptığımız işin odağında öğrenci olduğunu unutmadan öğrencilere ulaşmanın yolunun da aileden geçtiğini bilerek hareket etmeye çalışıyoruz.” (M1)

“Okul aile birliği toplantılarını mütemadiyen düzenli aralıklarla yapıyoruz sınıf veli görüşmeleri hem bireysel görüşmeler hem de veli toplantıları yoluyla yılda en az 4 defa veli toplantı sınıf genel veli toplantıları yapıyoruz.” (M2)

“Kaynaşma toplantıları sınıf kahvaltularına gibi özel günlerde özellikle Anneler Günü yeni yıl ve benzeri günlerde ailelerimizin de velilerimizin de katılımıyla genel katımlı bir toplantılar tanışma kahvaltısı olabiliyor.” (M5)

“Kararlara katılım noktasında beklenti önerilerini alıyoruz velilerimizin ilk kayıtta beklenti öneri formları yoluyla bunları tüm sınıf öğretmenlerimize bir çizelge halinde veriyoruz öğretmenlerimiz beklenti önerilerini velilerin beklenti ve önerilerini bilerek eğitim öğretim sürecine başlıyorlar Eylül ayında bunları da kademe kademe velilerimize hissettirerek uygulayarak eğitim çalışmalarımızı yürütüyoruz.” (M7)

“Bütün babaları bir gün topluyoruz çocukları ile birlikte burada oyunlar oynayıp eğlenceli vakit geçiriyorlar.” (M8)

“Bir kahveye bekleriz eleştiriye açtık ama teşekkür etmeye de açtık. Gönlümüz ister ki takdir edilmeye de açtık. Çünkü İnsanoğlu psikolojik olarak takdir edilmek de ister.” (M3)

“Aynı şekilde idare olarak da biz okul aile birliği toplantılarımızda Veli toplantımızda bunu söylüyoruz. Her zaman bir kahveye bekleriz. Hatalarımız mutlaka olabilir. Ama biz bunları çözeceğiz, siz biz ve çocuk diyoruz. Kısacası okul aile iş birliklerinin artırılmasındaki en büyük etken karşılıklı iletişim.” (M3)

“En çok önemseydiğim şey yüz yüze iletişim. Bu da veli toplantısı ile olabilir randevulu bireysel görüşme ile olabilir bu bir ihtiyaçtan kaynaklı olmaması gerekiyor. Yani çocuğunuzla ilgili şöyle bir şey var görüşebilir miyiz? den çok, belli bir aralıkta öğretmenle çocuğun hakkında bilgi edinmek ve süreci karşılıklı değerlendirme için yapılması gereken görüşmeler var bu çok önemli.” (M4)

“Okul aile birliği başkanı ve yönetim kurulundan gönüllü olanlarla birlikte, öğretmenlerin katılmadığı ama isteyen velinin katılabildiği hangi sınıfta olursa olsun, hangi yaş grubunda olursa olsun karma bir toplantı yaparız. O toplantıda velilerimizin merak ettikleri bilgilendirmeler sohbet havası

“içinde yapılırlar ve gerçekten çok olumlu sonuçlar aldık. Bizim Yol haritamızı belirlemede çok büyük etkisi oldu.” (M9)

“Bazı velilerimiz, iş hayatlarının yoğun olması nedeniyle aile katılımlarına sık sık izin alamadıklarından duydukları üzüntüyü yönetimize gelerek dile getirmişlerdir.” (M10)

Velilerin Okul Aile İş Birliğine İlgisinde Belirleyici Olan Faktörler (Veli Özellikleri) ile İlgili Bulgular

Velilerin okul aile iş birliğine ilgisinde belirleyici olan faktörler Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Velilerin Okul Aile İş Birliğine İlgisinde Belirleyici Olan Faktörler (veli özellikleri)

Tema	Kodlar	Katılımcılar	n
Eğitim ortamında dahil olma isteği	Kültürel düzey	M1 – M2 – M5 – M6 – M9	5
	Okula karşı güven	M1 – M2 – M9	3
	Muhatabı ile iletişim	M2 – M3 – M5 – M6 – M7 – M9	6
	İletişime açık olmak	M1 – M2 – M3 – M4 – M5 – M6 – M8 – M10	8
	Bilinçli veli	M3 – M8	2
	Gelişmeye açık olması	M2 – M3 – M4 – M5- M7 -M9	6
	Değişime açık olması	M1 – M2 – M3 – M4 – M5	5
	Velinin yaşı	M5 – M8	2
	Olgunluk düzeyi	M3 – M5	2
	Geçmiş okul tecrübeleri	M5 – M6 – M10	3
	Çalışan anne sayısı	M5 – M9 – M10	3
	Zaman bulamamak	M5 – M7 – M9 – M10	4
	Anaokulu önemini bilmek	M3 – M5 – M8	3
	Bakıcı Gözüyle bakma	M3 – M5 – M9	3

Velilerin iletişime açık olması, gelişmeye açık olması, değişime açık olması, iş birliğine açık olması katılımcıların en belirleyici faktörler olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Velilerin okul aile iş birliğindeki önceliği kendi çocukları, yani beklentilerinin karşılanıp karşılanmaması öncelik diyorlar.” (M1)

“Burada belirleyici faktör bence okula karşı güven duygusu eğer okula karşı bir güven duygusu gelişi yoksa velide daha rahat iletişim kuruyorlar iletişimdeki birçok probleminin de önüne geçilmiş oluyor.” (M2)

“Öğretmenin çözmesi gereken problemi öğretmene personelle olan şeyler personeli okul idaresine ilgilendiren sınıfta da dediğim gibi mutlaka muhatabını başvurmak gerekiyor.” (M7)

“Biz karşılıklı olarak iş birliğini geliştirmedeki en büyük şeyimiz noktamız iletişime açık olmak eleştiriye ve teşekkür açık olmak ve velilerin dediğim gibi en büyük etken Tuğba öğretmenim Anaokulu ne demek Olduğunu bilmeleri, bilen veli gerçekten çok farklı imzalar atıyor.” (M3)

“Birincisi velinin iletişime açık olması gerekiyor, önerilere açık olması gerekiyor, gelişmeye açık olması gerekiyor. Birtakım daha önceden sahip olduğu bilgilerin değişimine açık olması gerekiyor.” (M4)

“Yanlış bilgi ve tutumların çocuk üzerindeki etkisi konuşulduğu zaman bunun zararı kendisini açıkladığı zaman tutumlarını değiştirmeye açık olması gerekiyor, iş birliğine açık olması gerekiyor en önemlisi bu bence.” (M4)

“Belirleyici olan faktörler eğitim seviyesi, velinin yaşı, olgunluk düzeyi, geçmiş okul tecrübeleri, büyük çocukları var ise sosyal yapısı.” (M8)

“Esas nokta bence okul öncesi eğitimin her şeye rağmen, içeriğinin çok iyi bir şekilde kavratılamaması.” (M5)

“Dolayısıyla yüz yüze görüşülemese de çalışan anneleri vesaire bu olumsuz etkileri düşündüğümüzde online görüşmeler online veli toplantıları bunları periyodik olarak aslında aile katılım sürecine dahil edebiliriz.” (M9)

Ailelerin Sosyoekonomik ve Demografik Özellikleri ile İlgili Bulgular

Ailelerin sosyoekonomik ve demografik özellikleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Ailelerin Sosyoekonomik ve Demografik Özellikleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	n
Okul Aile İş birliği	Bilgiye kolay ulaşım	M1 – M3 – M7 – M9	4
	Demokratik aile	M1 – M6 – M8	3
	Olumlu iletişim	M1 – M9	2
	Düşük sosyoekonomik düzey; çekingen çocuk	M1	1
	Demografik açıdan karışık bölge	M2 – M4 – M8	3
	Herkesin dahil olabileceği etkinlikler	M2 – M4 – M8 – M9 – M10	5
İletişime Açık	Sosyoekonomik düzey etkili değil	M4 – M9	2
	Öğrenme süreci hakkında bilgi alma isteği	M4 – M7 – M9	3
	Düşük ekonomi; daha çok iletişim	M5 – M10	2
	Yüksek ekonomi; her konuda fikir sahibi olma	M5 – M6 – M8	3
	İnternette bilgi kirliliği	M3 – M5 – M6 – M8	4
	Velinin fazla söz hakkı olması	M5 -M8	2
	Şikâyet kapıları kapanmalı	M5 – M7 - M10	3
	Öğretmen motivasyonu	M5 – M7 – M9	3

Sosyoekonomik ve demografik açıdan karışık olan bölgelerde herkesin eğitime dahil olabileceği kanıtlanmaktadır.

Bizim yaptığımız çalışmalar aslında çok ailenin sosyal ekonomik seviyesini gözetip zaten onları zorlamayacak etkinlikler yapıyoruz ya da onların Herkesin dahil olabileceği herkesin müdahil olacağı etkinlikleri seçmeye çalışıyoruz” (M2)

“Demografik olarak bizim burası biraz karışık bölge yani ama yine bütün velilerle iletişim kurabiliriz ya da onlara bütün yaptığımız etkinliklere dahil edebiliyoruz Herhangi bir sorun yaşamadım şimdiye kadar iletişime açıklar.” (M3)

“Ben özellikle bizim kendi okulumuzun yaptığı aile katılımı çalışmalarının Hani sosyoekonomik durumun da çok yakından ilgili olduğunu düşünmüyorum.” (M4)

“O zaman sosyal ekonomik farklılıklar katılımın önünde bir engel olurdu ama bizim yaptığımız çalışmalar böyle bir çalışma değil yani her sosyoekonomik düzeydeki ailenin katılabileceği sadece isteklilik ve ilgi ile ilgili bir şey bu dahil olma isteği ile ilgili çocuğun öğrenme sürecinde bende yer alacağım düşüncesinde olması ile ilgili bir şey o yüzden şu sosyal ekonomik düzeye sahip aileler daha katılımcı olur demiyorum bütün aileler katılımcı olabilir.” (M8)

“Gerçekten sosyoekonomik düzeyi düşük olan kişilerin bireylerin öğretmene, okula, eğitime olan bakış açısı çok daha farklı daha kötüsünü bekleriz aslında ama değil. Merkeze geldikçe veliler; öğretmenden daha çok öğretmen, idareciden daha çok idareci her şeyi bildiklerini ve doğru bildiklerini düşünmeleri aslında çok acı bir durum.” (M5)

“Bence okul öncesi eğitim zorunlu olmalı Cimer, Mevim gibi kapılar kapatılmalı. Bu noktada öğretmen de gerçekten üstüne düşeni yapmalı iki taraflı. Ben sadece veliyi burada kötülemiyorum. bu belki yüz veliden 20 tanesi çok karamsar bir tablo çizmiş olabiliriz ama o kadar da değil ama yine de bize motivasyonumuzu düşüren davranışlarla tepkisel davranışlarla daha doğrusu karşılaşılabiliyoruz.”
(M5)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmenler ile aileler arasındaki etkili ve olumlu bir iletişim, tarafların birbirlerinin beklentilerini ve çocukların ihtiyaçlarını daha iyi anlamalarına olanak tanır. Bu sayede, okul ile aile arasındaki iş birliği güçlenir ve çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına uygun çalışmalar yapılabilir (Epstein & Sanders, 2006). Çocukların eğitim ve gelişimine katkı sağlamak amacıyla aile fertlerinin okul öncesi eğitim programlarına katılımı, aile katılımı olarak adlandırılmaktadır (Morrison, 2003). Ailelerin eğitim sürecine aktif katılımı, çocukların okul başarılarını artırmakta, devamlılık oranlarını yükseltmekte ve olumlu sosyal davranışlar sergilemelerine katkı sağlamaktadır (Epstein & Sheldon, 2010; Gonzales-Pienda vd., 2002; Lawson, 2003; Ma vd., 2016; Mazer & Thompson, 2017; Shaw, 2008; Sheldon, 2003; Steinberg, 1996). Bu bağlamda, aile katılımı ve okul-aile iletişimi, ailelerin çocuklarının eğitim sürecine dahil edilmesini sağlayan temel uygulamalardan biri olarak öne çıkmaktadır (Lightfoot, 2003). Epstein (2010), aile katılımının okullarda program geliştirme, okul ikliminin iyileştirilmesi, ailelerin çocuklarının eğitimine yönelik becerilerinin artırılması ve öğretmen-aile iş birliğinin güçlendirilmesi gibi pek çok olumlu katkı sunduğunu belirtmektedir. Sonuç olarak, çocukların gelişimi için önemli bir unsur olan okul-aile iş birliği ve iletişimi, öğretmenlerin iletişim becerilerinin gelişmiş olmasını gerektirir. Bu durum, öğretmenlerin mesleki gelişiminde üzerinde durulması gereken önemli bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Çocukların etkili ve nitelikli öğrenmesi isteniyorsa aile katılımlı etkinliklerin çok etkili olduğu birçok araştırmada kanıtlanmıştır (Becher, 1984; Ibrahim, Jamil ve Abdullah, 2012: 116; Jeynes, 2007; Yıldırım, 2008). Anaokulunun önemini kurumların velilere gereğince aktarabilmeleri gerekmektedir. Veli hem çocuğunun yaşı gereği gelişim özelliklerini hem de okul öncesi eğitimin amaçlarını ve önemini bilmesi eğitime katılımı açısından pozitif bir katkı olacaktır. Balcı'ya göre (1988, 29), 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Batı'da yoğun olarak tartışılan etkili okul anlayışının temelinde, tüm öğrencilerin öğrenebileceği ve tüm öğretmenlerin de öğretebileceği varsayımı bulunmaktadır. Ancak, etkili bir okulda öğretimin; veli, yönetici, öğretmen gibi tüm ilgililerin koordineli ve etkili çabalarının bir ürünü olduğu ifade edilmektedir. Veli katılımı ise, öğrencilerin akademik başarısını desteklemek ve okuldaki öğrenimi tamamlamak için önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır (Ovacık 1991: 34; Özdayı 2004: 375). Çocuklar, bir toplumun geleceğini şekillendiren en önemli bireylerdir. Onları ne kadar sevgi, ilgi ve anlayışla kucaklarsak, onlar da hem vatanlarına hem de çevrelerine aynı bağlılık ve sorumlulukla yaklaşacaklardır. Ailelerin, çocukların ilk öğretmeni olarak üstlendiği rol hayati bir öneme sahiptir. Şekillendirilmemiş bir hamura benzetilebilecek çocuklar, onlara

verilen değerler ve öğretiler doğrultusunda gelecekteki kimliklerini oluştururlar. Bu doğrultuda, ailelerin bilinçlendirilmesi ve olumlu yönde yönlendirilmesi, toplumun gelişimi açısından kritik bir ihtiyaçtır. Gök (2019), deneyimli ve liyakat sahibi yöneticilerin, kurumların gelişimine önemli katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Bu bağlamda, eğitim kurumlarının da aileleri çocuklarının gelişim sürecine daha etkin bir şekilde dahil etmeleri gerekmektedir. Nitekim aile katılımı, eğitimde “üçlü sacayağı” olarak tanımlanan bir yapının temel unsurlarından biridir. Bu yapının ayakları olan aile, okul ve çocuk arasındaki denge, herhangi bir unsurun eksikliği durumunda bozulmakta ve eğitim sürecinde sorunlar yaşanabilmektedir (Epstein, 2010; Sheldon, 2003). Araştırmalar, aile katılımının yalnızca çocukların akademik başarılarına değil, aynı zamanda sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimlerine de olumlu katkılar sağladığını göstermektedir (Hoover-Dempsey & Sandler, 1997; Fan & Chen, 2001). Ayrıca, öğretmenler ve yöneticilerin, ailelerle etkili bir iletişim kurarak iş birliği içinde çalışması, çocukların eğitiminde süreklilik ve kalite sağlamaktadır (Mazer & Thompson, 2017; Steinberg, 1996). Bu nedenle, aile katılımını destekleyen eğitim politikaları ve bilinçlendirme çalışmaları hem bireysel hem de toplumsal kalkınmanın anahtar unsurları arasında yer almaktadır.

Tutarlı aile davranışlarının, çocukların gelişimi üzerindeki etkisi son derece büyüktür. Sınır ve kurallar koyabilen, bu kurallara aile bireyleri olarak uyum sağlayabilen aile yapıları, çocukların yaşamında tutarlılık ve güven duygusunu pekiştirir. Özellikle parçalanmış aileler, travmatik deneyimler, farklı kültürel geçmişlere sahip yabancı uyruklu çocuklar ve internetin bilinçli kullanımı gibi konular üzerinde ailelerin çocuklar okula başlamadan önce bilgilendirilmesi, ailelerin daha bilinçli bir yaklaşım sergilemesine ve okullara duyulan güvenin artmasına katkı sağlayacaktır. Bağımsız anaokulları konusunda da velilerin farkındalığının artırılması önemlidir. Pek çok veli, bağımsız anaokullarını özel okul kategorisinde değerlendirmekte ve bu nedenle gereksiz yüksek beklentiler içine girmektedir. Özel okullarda sıklıkla gözlemlenen, velileri memnun etme amacıyla yapılan abartılı uygulamalar, bu beklentileri daha da artırmakta ve hayal kırıklığına neden olabilmektedir. Okul ortamının yalnızca çocukların fiziksel ihtiyaçlarının karşılandığı bir yer olarak algılanması, eğitim sürecine dair yanlış bir bakış açısı oluşturmaktadır. Oğan'ın (2000) çalışmasında da belirtildiği üzere, bir çocuğun eğitim süreci yalnızca okul ve öğretmenle değil, aile, okul ve çocuk arasındaki paydaşların iş birliğiyle sürdürülebilir ve hedef odaklı bir şekilde ilerletilebilir. Eğitimde Aile ve Kurum İş Birliğinin Önemi; aile ile kurum arasında etkili bir iletişim kurulması ve iş birliğinin sağlanması, çocukların eğitimi için kritik öneme sahiptir. Çocukların okulda edindikleri bilgilerin ev ortamında pekiştirilmesi, öğrenmenin kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır. Bu süreç, yalnızca çocukların değil, ailelerin de eğitime aktif olarak katılımını gerektirir. Özellikle babaların eğitim sürecine daha fazla dahil edilmesi, bu süreçte göz ardı edilen önemli bir faktördür. Annelerin ağırlıklı olarak okul ile iletişim kurduğu gözlemlenmekte, babaların da sürece dahil olabilmeleri için destekleyici mekanizmalar geliştirilmelidir. Öğretmenlerin, velilerle düzenli ve açık bir iletişim kurması bu sürecin temel taşlarından biridir. Sene başında doldurulan veli bilgi formlarına dayalı etkinlik planlamaları yapılmalı ve bu etkinlikler, çocukların ihtiyaçlarına odaklanarak ailelerin sosyoekonomik durumlarına uygun şekilde tasarlanmalıdır. Ayrıca, teknoloji kullanımının

yaygınlaşmasıyla birlikte, sınıf içi aile katılım etkinlikleri kısa videolar, çevrim içi toplantılar ve sanal sınıf buluşmaları gibi yöntemlerle desteklenebilir. Bu sayede, yoğun çalışma temposuna sahip ailelerin de sürece katılımı sağlanabilir.

Öneriler ve Sonuçlar

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak şu öneriler geliştirilebilir:

1. **Ailelerin Eğitimi:** Okullar açılmadan önce yetkili kurumlar iş birliği içerisinde, okul öncesi yaşta çocuğu olan aileleri tespit ederek, çocuk gelişimi ve okul öncesi eğitimin önemi konusunda bilgilendirme toplantıları düzenlemelidir.
2. **Rehberlik Destekleri:** Çocukların okula kaydı sonrasında rehberlik servisleri tarafından düzenli bilgilendirme toplantıları yapılmalı ve velilere çocukların eğitimiyle ilgili rehberlik sağlanmalıdır.
3. **Sanat ve Spor Etkinlikleri:** Aileler, sanatsal ve sportif faaliyetler aracılığıyla sürece dahil edilmeli; çocuklarıyla birlikte etkinliklere katılmaları teşvik edilmelidir.
4. **Sosyal Aktiviteler:** Okul dışı sosyal etkinlikler ve aile katılımı sınıf içi aktiviteler düzenli olarak organize edilmeli ve rehberlik servisi tarafından bu süreçlerin sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.
5. **Teknoloji ve Çevrim İçi Destek:** Çevrim içi toplantılar, kısa videolar ve dijital etkinliklerle aile katılımı desteklenmelidir. Bu yöntemler, özellikle çalışan ebeveynler için pratik çözümler sunabilir.
6. **Yerel ve Ulusal Uygulamalar:** Bu araştırma, Antalya ili örneğinde yapılmış olsa da diğer illerdeki uygulamalar ve yöneticilerin görüşleri dikkate alınarak daha geniş çaplı çalışmalar gerçekleştirilmelidir.

Sonuç olarak, aile ile kurum arasındaki etkili iletişim ve iş birliği, çocukların eğitim sürecindeki başarının temel unsurlarından biridir. Ailelerin eğitim süreçlerine aktif katılımı, yalnızca çocukların akademik başarılarını değil, aynı zamanda sosyal, duygusal ve davranışsal gelişimlerini de olumlu yönde etkilemektedir. Bu bağlamda, sürdürülebilir bir eğitim anlayışının hayata geçirilmesi, ailelerin bilinçlendirilmesi ve kurumlara iş birliği içinde olmaları için gerekli mekanizmaların oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Yazarlık Katkısı

Bu araştırmaya yazarlar eşit oranda (%50) katkı sağlamıştır.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Karar Tarihi: 24/09/2024

Belge Numarası: 381

KAYNAKÇA

- Akyol, N. A., Doğan, S. A., & Durmuşoğlu, M. (2021). Okul öncesi eğitimde öğretmenin iletişim becerilerinin önemi: aile katılımı, iş birliği ve öğretmen-çocuk ilişkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 887-899.
- Balcı, A. (1988). Eğitim yöneticisinin yetiştirilmesi: Türkiye'deki ilk ve orta dereceli okul yöneticileri üzerinde yapılan bir araştırma (Araştırma özeti). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*.
- Başar, H. (2002). *Sınıf yönetimi*. PegemA Yayıncılık.
- Becher, R. M. (1984). Parent involvement: A review of research and principles of successful practice. *ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education*.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ceylan, G., & Kozak, M. (2021). Perceptions of active zumba members regarding the concept of "zumba": A metaphor analysis study. *Journal of Human Sciences*, 18(2), 233-242.
- Christenson, S., & Sheridan, S. (2001). *Schools and families: Creating essential connections for learning*. The Guildford Press.
- Creswell, J. W. (2002). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (2nd edition). Sage.
- Creswell, J. W. (2016). *30 essential skills for the qualitative researcher*. Sage.
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri*, (Çev.: M. Bütün ve B. Demir). Siyasal Kitabevi.
- Ekiz, D. (2010). Okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliği. D. Ekiz (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 187-198). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Epstein, J. L., & Sheldon, S. B. (2010). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). Westview Press.
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., & Van Voorhis, F. L. (2002). *School, family and community partnerships: Your handbook for action*. Corwin Press.
- Erdoğan, Ç., & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 399-431.
- Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13, 1-22.
- Fidan, N., & Erden, M. (2002). *Eğitim bilimlerine giriş*. Alkım Yayıncılık.
- González-Pienda, J. A., Núñez, J. C., González-Pumariega, S., Álvarez, L., Rocés, C., & García, M. (2002). A structural equation model of parental involvement, motivational and aptitudinal characteristics, and academic achievement. *The Journal of Experimental Education*, 70(3), 257-287.
- Göçer, O., & Şahin, A. (2022). Ortaokul müdürlerinin çatışmalara ilişkin görüşleri ve çatışma yönetimi stratejileri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 44-61.

- Gök, R. (2019). Türk eğitim sisteminde liyakat (meritokrasi) esaslı eğitim yöneticiliği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 39-64. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.543883>
- Harrison, R. G. (2003). A physical model of spin ferromagnetism. *IEEE transactions on magnetics*, 39(2), 950-960.
- Hoover-Dempsey, K. V., & Sandler, H. M. (1997). Why do parents become involved in their children's education? *Review of Educational Research*, 67(1), 3-42.
- Ibrahim, A. T., Jamil, H. B., & Abdullah, A. C. (2012). The typologies of parental involvement in Katsina state primary schools. *International Journal of Learning and Development*, 2(4), 95-122.
- Jeynes, W. H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement a meta-analysis. *Urban Education*, 42(1), 82-110.
- Karabulut, H., & Şendil, G. (2018). Okul öncesi dönemdeki baba katılımının ebeveyn tutumlarına göre incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2(3), 143-154.
- Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: Nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-86
- Kolay, A. (2004). *Eğitimde çevre faktörleri*. Eğitim Yayınları.
- Kolay, Y. (2004). Okul-aile-çevre iş birliğinin eğitim sistemindeki yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 164. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/164/kolay.htm.
- Lamb, M. E. (1975). Fathers: Forgotten contributors to child development. *Human development*, 18(4), 245-266.
- Lamb, M. E. (1997). *The development of father-infant relationships*.
- Lawrence-Lightfoot, S. (2003). *The essential conversation: What parents and teachers can learn from each other*. Random House.
- Lawson, M. A. (2003). School-family relations in context: Parent and teacher perceptions of parent involvement. *Urban Education*, 38(1), 77-133.
- Liamputtong, P. (2019). *Handbook of research methods in health social sciences*. Springer.
- Ma, X., Shen, J., Krenn, H. Y., Hu, S., & Yuan, J. (2016). A meta-analysis of the relationship between learning outcomes and parental involvement during early childhood education and early elementary education. *Educational Psychology Review*, 28, 771-801.
- Mazer, J. P., & Thompson, B. (2017). Parental involvement in students' academic motivation and achievement. *Communication Education*, 66(2), 154-171.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage Publications, Inc.
- Morrison, G. S. (2003). *Early childhood education today* (9th ed.). Upper Saddle River.
- Neuendorf, K. A. (2002). *The content analysis guidebook*. Sage Publications.
- Oğan, M. (2000). *Okul, okul-aile birliği ve velilerin eğitim beklentisi* (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi).

- Oktaý, A. (1983). *Okul olgunluđu*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi Yayınları.
- Ovacık, N. (1991). Veli olarak anne-babaların eğitim ihtiyacı. *Din Öğretimi Dergisi*, 29, 33-37.
- Özdayı, N. (2004). *Öğrenci ve öğretmenlerin gözüyle sınıf yönetimi sorunlarına genel bir bakış*. XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 1, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 375-394.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation newbury park*. Sage Publications.
- Phillips, M., Brooks-Gunn, J., Duncan, G. J., Klebanov, P., & Crane, J. (1998). *Family background, parenting practices, and the Black-White test score gap*. Brookings Institution Press.
- Roces Montero, C., Gonzales Pienda, J. A., & Álvarez Pérez, L. (2002). Manual de psicología de la Educación. *Ediciones Pirámide. Madrid*, 314.
- Rubin, H. J., & Rubin, I. S. (2005). Listening, hearing and sharing social experiences. *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data*, 0(2), 1-14.
- Sevencan, F., & Çilingiroğlu, N. (2007). Sağlık Alanındaki araştırmalarda kullanılan niteliksel veri toplama yöntemleri. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(1), 1-6.
- Shaw, A. (2008). The impact of parental involvement on student academic achievement. *The School Community Journal*, 18(2), 9-27.
- Sheldon, S. B. (2003). Linking school-family-community partnerships in urban elementary schools to student achievement on state tests. *The Urban Review*, 35, 149-165.
- Steinberg, L. (1996). *Beyond the classroom: Why school reform has failed and what parents need to do*. Simon & Schuster.
- Şahin, H., & Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181(181), 273-294.
- Teyfur, M. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre sınıf yönetiminde okul aile iş birliği*. Anı Yayıncılık, 103-127.
- Tezel Şahin, F., & Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30.
- Tümkiye, S., & Türkmenoğlu, M. (2021). İlkokul dönemi çocuklarının babalarının aile katılımına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(229), 269-294.
- Wengraf, T. (2001). *Qualitative Research Interviewing: Biographic Narrative and Semi-structured Methods*, (1st ed.). Sage.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, (10. Baskı). Seçkin.
- Yıldırım, M. C. (2008). Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma (İstiklal İlköğretim Okulu örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 98-115.

